

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2005. július 14. *

A C-433/03. sz. ügyben,

az EK 226. cikk alapján kötelezettségszegés megállapítása iránt a Bírósághoz 2003. október 10-én

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik: C. Schmidt, W. Wils és A. Manville, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

felperesnek

a **Németországi Szövetségi Köztársaság** (képviseli: W.-D. Plessing, meghatalmazotti minőségben, segítője: G. Schohe Rechtsanwalt)

alperes ellen

benyújtott keresete tárgyában,

* Az eljárás nyelve: német.

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans tanácselnök, R. Silva de Lapuerta (előadó),
C. Gulmann, J. Makarczyk és P. Kūris bírák

főtanácsnok: A. Tizzano,
hivatalvezető: R. Grass,

a főtanácsnok indítványának a 2005. március 10-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Keresetében az Európai Közösségek Bizottsága a következők megállapítását kéri a Bíróságtól:

a) azáltal, hogy egyénileg tárgyalta meg, kötötte meg és erősítette meg, valamint léptette hatályba

— a Német Szövetségi Köztársaság kormánya és Románia kormánya közötti, a belvízi hajózásról szóló, 1991. október 22-én Bonnban aláírt megállapodást (BGBI. 1993. II., 770. o., a továbbiakban: a Romániával kötött megállapodás),

- a Német Szövetségi Köztársaság kormánya és a Lengyel Köztársaság kormánya közötti, a belvízi hajózásról szóló, 1991. november 8-án Varsóban aláírt megállapodást (BGBl. 1993. II., 779. o., a továbbiakban: a Lengyelországgal kötött megállapodás) és

 - a Német Szövetségi Köztársaság kormánya és Ukrajna kormánya közötti, a belvízi hajózásról szóló, 1992. július 14-én Bonnban aláírt megállapodást (BGBl. 1994. II., 258. o., a továbbiakban: az Ukrajnával kötött megállapodás) és
- b) azért, hogy visszautasította a Romániával, Lengyelországgal és Ukrajnával kötött megállapodások, valamint
- a Német Szövetségi Köztársaság kormánya és a Csehszlovák Szocialista Köztársaság kormánya közötti, a belvízi hajózásról szóló, 1988. január 26-án Prágában kötött megállapodás (BGBl. 1989. II., 1035. o., a továbbiakban: a Csehszlovákiával kötött megállapodás) és

 - a Német Szövetségi Köztársaság kormánya és a Magyar Népköztársaság kormánya közötti, a belvízi hajózásról szóló, 1988. január 15-én Budapesten kötött egyezmény (BGBl. 1989. II., 1026. o., a továbbiakban: a Magyarországgal kötött egyezmény)

felmondását, a Németországi Szövetségi Köztársaság nem teljesítette az EK 10. cikkéből, valamint a nem honos fuvarozók által valamely tagállam belvízi útjain történő áru fuvarozás vagy személyszállítás feltételeinek megállapításáról szóló,

1991. december 16-i 3921/91 tanácsi rendeletből (HL L 373., 1. o., magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 1. kötet, 345. o.) és a b) pontban említett megállapodásokat érintő, a szállítási szolgáltatások nyújtására vonatkozó szabadság megvalósításának érdekében bevezetett, a tagállamok közötti belvízi áru fuvarozásra vagy személyszállításra alkalmazandó közös szabályokról szóló, 1996. július 8-i 1356/96/EK tanácsi rendeletből (HL L 175., 7. o., magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 2. kötet, 295. o.) eredő kötelezettségeit.

Jogi háttér

A közösségi jog

Az EK-Szerződés rendelkezései

- 2 Az EK 10. cikk a következőképpen fogalmaz:

„A tagállamok az e szerződésből, illetve a Közösség intézményeinek intézkedéseiből eredő kötelezettségek teljesítésének biztosítása érdekében megteszik a megfelelő általános vagy különös intézkedéseket. A tagállamok elősegítik a Közösség feladatainak teljesítését.

A tagállamok tartózkodnak minden olyan intézkedéstől, amely veszélyeztetheti e szerződés célkitűzéseinek megvalósítását.”

3 A közlekedési ágazat tekintetében az EK 70. cikk úgy rendelkezik, hogy a szerződés célkitűzéseit a tagállamok közös politika keretében hajtják végre.

4 Az EK 71. cikk (1) bekezdése szerint:

„A 70. cikk végrehajtása céljából és a közlekedés sajátosságainak figyelembevételével a Tanács a 251. cikkben megállapított eljárásnak megfelelően, a Gazdasági és Szociális Bizottsággal és a Régiók Bizottságával folytatott konzultációt követően meghatározza:

- a) a valamely tagállam területére irányuló vagy onnan kiinduló, illetve egy vagy több tagállam területén áthaladó nemzetközi közlekedésre alkalmazandó közös szabályokat;
- b) azokat a feltételeket, amelyek mellett valamely tagállamban egy ott nem honos fuvarozó közlekedési szolgáltatásokat végezhet;
- c) a közlekedés biztonságát javító intézkedéseket;
- d) az egyéb megfelelő rendelkezéseket.”

5 Ez utóbbi rendelkezés alapján fogadta el a Tanács a 3921/91 és az 1356/96 rendeletet.

A 3921/91 rendelet

- 6 A 3921/91 rendelet harmadik preambulumbekkezdése szerint a nem honos fuvarozók számára ugyanolyan feltételek mellett kell engedélyezni a belföldi szállítási tevékenység végzését, mint amilyen követelményeket az érintett tagállamok a saját fuvarozóiknak írnak elő.

- 7 Ebből a célból e rendelet 1. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy 1993. január 1-jétől a belvízi áru- és személyfuvarozók számára megengedett az áruk vagy személyek ellenszolgáltatás fejében végzett belföldi belvízi úton történő szállítása a letelepedésük szerinti tagállamon kívül a többi tagállamban is – az úgynevezett kabotázs – amennyiben a fuvarozó valamely tagállamban annak jogszabályaival összhangban letelepedett, és adott esetben engedélyt kapott áruk vagy személyek nemzetközi belvízi úton történő fuvarozására. Ugyanezen cikk (1) bekezdésének második albekezdése szerint, ha a fuvarozó teljesíti ezeket a feltételeket, akkor ideiglenesen kabotázstevékenységet folytathat az érintett tagállamban anélkül, hogy ott székhelyet vagy egyéb telephelyet kellene alapítania.

- 8 A 3921/91 rendelet 2. cikkének (1) bekezdése elrendeli, hogy a kabotázs a fuvarozó számára csak akkor engedélyezhető, ha ahhoz olyan hajókat vesz igénybe, amelyek tulajdonosa vagy tulajdonosai olyan természetes személyek, akik valamely tagállamban lakóhellyel rendelkeznek, és valamely tagállam állampolgárai, vagy olyan jogi személyek, amelyek bejegyzett székhelye valamely tagállamban található, és amelyek többségi tulajdonosai tagállami állampolgárok.

- 9 Végül, a 3921/91 rendelet 6. cikke szerint a rendelet az 1868. október 17-én Mannheimben aláírt felülvizsgált rajnai hajózási egyezményen (a továbbiakban: manheimi egyezmény) alapuló jogokat nem érinti.

Az 1356/96 rendelet

- 10 Az 1356/96 rendelet címéből, valamint második preambulumbekzdéséből következik, hogy célja a szállítási szolgáltatások nyújtására vonatkozó szabadság megvalósításának érdekében bevezetett, a tagállamok közötti belvízi áru fuvarozás vagy személyszállítás tekintetében minden olyan korlátozás megszüntetése, amely a szolgáltatót állampolgárságánál vagy annál a ténynél fogva érinti, hogy nem abban a tagállamban nyújtja szolgáltatását, mint amelyben letelepedett.

- 11 E rendelet 1. és 2. cikke úgy rendelkezik, hogy bármely belvízi áru- vagy személyfuvarozó, az állampolgárságától vagy a letelepedése helyétől függetlenül, megkülönböztetés nélkül végezheti a tagállamok közötti, valamint a tagállamokon átmenő fuvarozási szolgáltatásokat. A 2. cikk meghatározza ezen engedély feltételeit is.

- 12 Ugyanezen rendelet 3. cikkének rendelkezései szerint annak rendelkezései „nem érintik a felülvizsgált rajnai hajózási egyezmény (mannheimi egyezmény) és a Dunán való hajózás rendjének szabályozásáról szóló egyezmény (belgrádi egyezmény) alapján a harmadik országbeli fuvarozókat megillető jogokat, illetve az Európai Közösség nemzetközi kötelezettségeiből eredő jogokat.”

A Német Szövetségi Köztársaság által kötött kétoldalú megállapodások

- 13 A jelen ítélet 1. pontjában említett megállapodások (a továbbiakban együttesen: kétoldalú megállapodások) a belvízi utak a szerződő felek hajói általi, áru fuvarozás és személyek szállítása céljából történő kölcsönös használatára vonatkoznak.

- 14 Ezek a megállapodások előírják többek között, hogy az egyik fél hajói által a másik fél két kikötője között végzett áru fuvarozáshoz és személyszállításához (kabotázs), valamint az egyik szerződő fél hajói által a másik fél kikötői és egy harmadik állam kikötői között végzett áru fuvarozáshoz és személyszállításához (harmadik országokba irányuló forgalom) az érintett szerződő fél illetékes hatóságainak különleges engedélyére van szükség.
- 15 A Magyarországgal és Csehszlovákiával kötött megállapodásokat két 1989. december 14-i törvénnyel erősítették meg, és 1990. január 31-én, valamint május 4-én léptették hatályba. A Romániával és Lengyelországgal kötött megállapodásokat két 1993. április 19-i törvénnyel erősítették meg és 1993. július 9-én valamint november 1-jén léptették hatályba. Az Ukrajnával kötött megállapodást az 1994. február 2-i törvénnyel erősítették meg, és 1994. július 1-jén léptették hatályba.

A jogvita előzményei és a pert megelőző eljárás

- 16 1991. június 28-án a Bizottság a belvízi úton történő személyszállítás és áru fuvarozás területén a Közösség és a harmadik országok közötti többoldalú megállapodás megkötésére irányuló tárgyalások megkezdésére vonatkozó határozati javaslatot terjesztett a Tanács elé.
- 17 Az 1992. december 7-i határozattal a Tanács „felhatalmazta a Bizottságot, hogy tárgyalást folytasson a folyami utasszállításra és áru fuvarozásra alkalmazható szabályokra vonatkozó, az egyik oldalról az Európai Gazdasági Közösség, a másik oldalról Lengyelország és a Dunai Konvenció szerződő államai (Magyarország, Csehszlovákia, Románia, Bulgária, a volt Szovjetunió, a volt Jugoszlávia és Ausztria) közötti többoldalú megállapodásról” (a továbbiakban: a Tanács 1992. december 7-i határozata).

- 18 A Tanács e határozatát követően a Bizottság, az 1993. április 20-i levelével több tagállamtól – köztük a Németországi Szövetségi Köztársaságtól — kérte, hogy „tartózkodjanak minden olyan egyéni kezdeményezéstől, amely alkalmas a közösségi szinten indított tárgyalások megfelelő lefolyásának veszélyeztetésére, és különösen, hogy mondjanak le a már parafált vagy aláírt megállapodások megerősítéséről, valamint az új tárgyalások megnyitásáról a belvízi hajózás tárgyában a közép- és kelet-európai országokkal”.
- 19 1994. április 8-án a Tanács úgy határozott, hogy elsőbbséget kell biztosítani a Cseh Köztársasággal, a Magyar Köztársasággal, a Lengyel Köztársasággal és a Szlovák Köztársasággal folytatott tárgyalásoknak.
- 20 A Bizottság többoldalú tárgyalásai 1996. augusztus 5-én egy megállapodástervezet parafálásához vezettek, amelynek alapján a Bizottság 1996. december 13-án határozati javaslatot nyújtott be a Tanácshoz egyrészt az Európai Közösség, másrészt a Cseh Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, valamint a Szlovák Köztársaság közötti belvízi árufuvarozás és személyszállítás feltételeinek megállapításáról szóló megállapodás megkötésére.
- 21 A Közösség mindazonáltal semmilyen többoldalú megállapodást nem kötött az érintett államokkal.
- 22 1995. április 10-i felszólító levelével és 1998. november 24-i kiegészített felszólító levelével a Bizottság megindította az EK 226. cikk szerinti kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárást, és felszólította a Németországi Szövetségi Köztársaságot az megállapodások felmondására.

- 23 Mivel a német kormány 1995. június 23-i és 1999. február 26-i válaszaiban vitatta, hogy a kétoldalú megállapodások megkötése megsértette volna a közösségi jogot, a Bizottság 2000. február 28-án indokolással ellátott véleményt adott ki, amelyben felszólította a Németországi Szövetségi Köztársaságot, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket a véleményben foglaltaknak a közzétételétől számított két hónapon belül történő teljesítésére.
- 24 Mivel úgy ítélte meg, hogy a helyzet továbbra sem kielégítő, a Bizottság a jelen kereset benyújtása mellett döntött.

Az elfogadhatóságról

- 25 A német kormány elsődlegesen arra hivatkozik, hogy a kereset a Magyarországgal és Csehszlovákiával kötött megállapodások tekintetében elfogadhatatlan. Ezeket a megállapodásokat nem vizsgálták az indokolással ellátott véleményben.
- 26 E tekintetben elegendő annak megállapítása, hogy az indokolással ellátott véleményben a kétoldalú megállapodásoknak az 1356/96 rendelettel való összeegyeztethetetlenségére vonatkozó kifogás tekintetében egyértelműen és többször történt utalás a Magyarországgal és Csehszlovákiával kötött megállapodásokra, és hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság az indokolással ellátott véleményre adott válaszában 2. pontjában kifejezetten állást foglalt e kérdésben.
- 27 Másodlagosan a német kormány vitatja a kereset elfogadhatóságát, amennyiben a Bizottság a Bíróság C-466/98. sz., Bizottság kontra Egyesült Királyság ügyben (EBHT 2002., I-9427. o.); a C-467/98. sz., Bizottság kontra Dánia ügyben (EBHT 2002., I-9519. o.); a C-468/98. sz., Bizottság kontra Svédország ügyben (EBHT 2002., I-9575. o.); a C-469/98. sz., Bizottság kontra Finnország ügyben (EBHT 2002., I-9627. o.); a C-471/98. sz., Bizottság kontra Belgium ügyben

(EBHT 2002., I-9681. o.); a C-472/98. sz., Bizottság kontra Luxemburg ügyben (EBHT 2002., I-9741. o.); a C-475/98. sz., Bizottság kontra Ausztria ügyben (EBHT 2002., I-9797. o.) és a C-476/98. sz., Bizottság kontra Németország ügyben (EBHT 2002., I-9855. o.) 2002. november 5-én hozott, ún. „Open skies”-ítéleteire hivatkozik, noha ezeket a pert megelőző eljárás befejezése után hozták. A német kormány álláspontja szerint a Bizottságnak a szerződés megsértése miatt indított eljárás előtt új indokolással ellátott véleményt kellett volna adnia a Németországi Szövetségi Köztársaságnak, és abban utalnia kellett volna erre az új ítélkezési gyakorlatra.

- 28 Bár az EK 226. cikke alapján indított kereset tárgyát az e rendelkezés szerint előírt pert megelőző eljárás határozza meg, amelynek következtében az indokolással ellátott véleményt és a keresetet azonos kifogásokra kell alapítani, e követelmény azonban nem terjedhet odáig, hogy azokat minden esetben teljesen egyformán kell megfogalmazni, amennyiben a jogvita tárgyát nem terjesztik ki vagy változtatják meg, hanem éppen ellenkezőleg, egyszerűen leszűkítik. (lásd különösen a Bíróság C-279/94. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 1997. szeptember 16-án hozott ítéletének [EBHT 1997., I-4743. o.] 24. és 25. pontját; a C-52/00. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 2002. április 25-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-3827. o.] 44. pontját és a C-139/00. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2002. július 11-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-6407. o.] 18. és 19. pontját).

- 29 A Bizottság az „Open skies”-ítéletekre történő hivatkozással keresetében csupán azon alapelvekre való legújabb ítélkezési gyakorlatra akarta felhívni a figyelmet, amely a Közösség kizárólagos külső hatásköre tekintetében érvényes, anélkül hogy a 2000. február 28-i indokolással ellátott véleményében meghatározott jogvita tárgyát kiterjesztené, megváltoztatná vagy akár leszűkítené.

- 30 A kereset ezért elfogadható.

A keresetről

- 31 A német kormány elsődlegesen annak megállapítását kéri, hogy a kereset a Csehszlovákiával, Magyarországgal és Lengyelországgal kötött megállapodások

tekintetében okafogyottá vált, tekintettel a Cseh Köztársaságnak, a Magyar Köztársaságnak, a Lengyel Köztársaságnak és a Szlovák Köztársaságnak a 2004. május 1-i Európai Unióhoz történt csatlakozására.

- 32 E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlat az, hogy a kötelezettségszegés meglétét a tagállamnak az indokolással ellátott véleményben foglalt határidő lejártakor fennálló helyzete alapján kell megítélni, és a később bekövetkezett változásokat a Bíróság nem veheti figyelembe. (lásd különösen a Bíróság C-110/00. sz., Bizottság kontra Ausztria ügyben 2001. október 11-én hozott ítéletének [EBHT 2001. I-7545. o.] 13. pontját és a C-310/03. sz., Bizottság kontra Luxemburg ügyben 2004. február 19-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-1969. o.] 7. pontját).
- 33 A jelen ügyben az indokolással ellátott véleményben előírt határidő 2000. április 28-án lejárt, ezért a Cseh Köztársaságnak, a Magyar Köztársaságnak, a Lengyel Köztársaságnak és a Szlovák Köztársaságnak az Európai Unióhoz történt csatlakozása nincs kihatással a jelen jogvitára.
- 34 A Bizottság három kifogásra alapítja keresetét. Elsőként azt állítja, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság a 22/70. sz., Bizottság kontra Tanács, ún. „AETR”-ügyben 1971. március 31-én hozott ítélete (EBHT 1971., 263. o.) értelmében megsértette a Közösség kizárólagos külső hatáskörét. Másodsorban az EK 10. cikk megsértésére hivatkozik. Harmadsorban előadja, hogy a vitatott megállapodások az 1356/96 rendelettel összeegyeztethetetlenek.

A Közösség kizárólagos külső hatáskörének megsértésére vonatkozó első kifogásról

A felek érvei

- 35 Első kifogásával a Bizottság azt állítja, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság azáltal szegte meg a Közösségnek a fent hivatkozott AETR-ügyben hozott ítélet

szerint fennálló, nemzetközi szerződések megkötésére vonatkozó kizárólagos külső hatáskörét, hogy a Lengyelországgal, Romániával és Ukrajnával megkötött szerződéseket letárgyalta, megkötötte, megerősítette és hatályba léptette. Ezek a megállapodások érintik a Közösség által a 3921/91 rendeletben elfogadott közös szabályokat.

- 36 A Bizottság szerint a vitatott megállapodások különösen azért, hogy az érintett harmadik országokból származó fuvarozók számára különleges engedéllyel lehetővé tették Németországban a kabotázst, befolyásolják a 3921/91 rendelet közös szabályait, amennyiben azok 1993. január 1-jétől a Közösség tagállamaiban teljesen harmonizálják a kabotázsszengedély feltételeit.
- 37 A Bizottság ebben a tekintetben előterjeszti, hogy a 3921/91 rendelet nemcsak a közösségi fuvarozókra vonatkozik, hanem a harmadik országok fuvarozóira is, mivel a 6. cikke elismeri a svájci fuvarozók mannheimi egyezmény szerinti hozzáférési jogát.
- 38 A német kormány előadja, hogy a Lengyelországgal, Romániával és Ukrajnával kötött megállapodások rendelkezései nem esnek a 3921/91 rendelet vagy általa nagyrészt szabályozott terület hatálya alá, ezért a Közösség által ezzel a rendelettel kibocsátott közös szabályokat a megállapodások nem érintik.
- 39 A német kormány álláspontja szerint a 3921/91 rendeletnek kizárólag belső jellege van. Csak egy másik tagállamban honos fuvarozó által a tagállam belvízi útjain végzett kabotázst szabályozza, és nem tartalmaz rendelkezéseket azokról a feltételekről, amelyek alapján harmadik országokból származó fuvarozók megkaphatják a Közösség belvízi útjain történő kabotázsszolgáltatás végzésére vonatkozó engedélyt.

- 40 E tekintetben a 3921/91 rendelet 6. cikkének a mannheimi egyezményre való utalása nem értelmezhető a harmadik országok állampolgáraival való bánásmódra vonatkozó rendelkezésként. Ez a rendelkezés kizárólag Svájcra vonatkozik, és csupán annak a mannheimi egyezmény alapján járó jogait erősíti meg.

A Bíróság álláspontja

- 41 Noha a szerződés nem ruház kifejezetten külső hatáskört a Közösségre a belvázi közlekedés területén, azonban az EK-Szerződés 71. cikkének (1) bekezdése és 80. cikkének (1) bekezdése előírják a Közösség hatáskörét ezen a területen.
- 42 A fent hivatkozott AETR-ügyben hozott ítéletének 16–18. és 22. pontjaiban a Bíróság úgy határozott, hogy a Közösség nemzetközi szerződések megkötésére vonatkozó hatásköre nemcsak a Szerződés kifejezett felhatalmazásából származhat, hanem a Szerződés más rendelkezéseiből és a közösségi intézmények által e rendelkezések keretében hozott jogi aktusokból is. Különösen azokban az esetekben, amikor a Közösség bármely formában olyan rendelkezéseket hoz, amelyek közös szabályokat állapítanak meg a Szerződésben meghatározott valamely közös politika végrehajtása érdekében, a tagállamoknak nincs joguk egyedileg, de még közösen sem e szabályokat érintő, kötelezettségeket tartalmazó megállapodásokat kötni harmadik országokkal. Amint ilyen közös szabályok bevezetésére sor kerül, egyedül a Közösség jogosult a közösségi jogrendszer alkalmazási területének egészére vonatkozó hatálylyal harmadik országokkal szemben szerződéses kötelezettségeket vállalni és teljesíteni. Amennyiben a Szerződés célkitűzéseinek megvalósítása érdekében közösségi szabályokat fogadtak el, a tagállamok a közös intézmények keretein kívül nem vállalhatnak olyan kötelezettségeket, amelyek a fenti szabályokat érinthetik, vagy módosíthatják azok hatályát.

- 43 Ha a tagállamok továbbra is szabadon vállalhatnának közös szabályokat érintő nemzetközi kötelezettségeket, az az előbbi szabályok által elérni kívánt célnak, valamint a Közösség feladatának és a Szerződés céljának megvalósítását veszélyeztetné. (a C-266/03. sz., Bizottság kontra Luxembourg ügyben 2005. június 2-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-4805. o.] 41. pontja).
- 44 A Bíróság az „Open skies”-ítéleteiben emlékeztetett azokra a feltételekre, amelyek mellett nemzetközi kötelezettségvállalások a közös szabályok hatályát érinthetik vagy megváltoztathatják, vagyis amelyek mellett a Közösség a belső hatáskörének gyakorlása által kizárólagos külső hatáskört szerez.
- 45 Ez a helyzet, amikor a nemzetközi kötelezettségvállalások a közös szabályok vagy mindenestre olyan terület alkalmazási körébe tartoznak, amelyről nagy részben hasonló szabályok már rendelkeznek, még akkor is, ha nincs ellentmondás e szabályok és a nevezett kötelezettségvállalások között (a fent hivatkozott Bizottság kontra Németország ügyben hozott ítélet 108. pontja).
- 46 Így, amikor a Közösség a belső jogalkotási aktusaiba a harmadik országok állampolgárai számára fenntartott bánásmódra vonatkozó kikötéseket foglalt, vagy amikor az intézményeire kifejezetten a harmadik államokkal való tárgyalási hatáskört ruházott, kizárólagos külső hatáskört szerzett ezen aktusok által szabályozott mértékben (a fent hivatkozott Bizottság kontra Németország ügyben hozott ítélet 109. pontja).
- 47 Még az intézményeit a harmadik országokkal való tárgyalásra felhatalmazó kifejezett záradék hiányában is hasonló a helyzet, ha meghatározott területen a Közösség teljes harmonizációt valósít meg, mivel az így elfogadott közös szabályokat, a fent hivatkozott AETR-ügyben hozott ítélet értelmében érinthetné, ha a tagállamok továbbra is szabadon tárgyalhatnának harmadik országokkal (a fent hivatkozott Bizottság kontra Németország ügyben hozott ítélet 110. pontja).

- 48 Ahogy annak címéből, valamint 1. és 2. cikkéből következik, a 3921/91 rendelet rögzíti az egy tagállamon belüli belvízi úton történő nemzeti áru fuvarozás vagy személyszállítás engedélyezési feltételeit a közösségi fuvarozók esetében. Ezek a rendelkezések csak valamely tagállamban letelepedett belvízi áru- vagy személyfuvarozókra vonatkoznak, akik olyan hajókat vesznek igénybe, amelyek tulajdonosa olyan természetes személy, aki valamely tagállamban lakóhellyel rendelkezik, és valamely tagállam állampolgára, vagy olyan jogi személy, amelynek bejegyzett székhelye valamely tagállamban található, és amelynek többségi tulajdonosai tagállami állampolgárok (a fent hivatkozott Bizottság kontra Luxemburg ügyben 2005. június 2-án hozott ítélet 46. pontja).
- 49 A 3921/91 rendelet 6. cikkében a mannheimi egyezményen alapuló jogokra való utalás nem vezethet más következtetésre, mivel a Közösség mindössze tudomásul veszi Svájcnak az ebből az egyezményből eredő jogait (a fent hivatkozott Bizottság kontra Luxemburg ügyben 2005. június 2-án hozott ítélet 47. pontja).
- 50 Ebből következik, hogy a 3921/91 rendelet nem szabályozza a nem közösségi fuvarozók által, a tagállamokban belvízi úton végzett nemzeti áru fuvarozás és személyszállítás engedélyezésének feltételeit. (a fent hivatkozott Bizottság kontra Luxemburg ügyben 2005. június 2-án hozott ítélet 48. pontja).
- 51 Mivel a Lengyelországgal, Romániával és Ukrajnával kötött megállapodások nem esnek a 3921/91 rendelet által már szabályozott területre, ennél fogva nem tekinthető úgy, hogy azokat a Bizottság által hivatkozott indok miatt érintenék.
- 52 Ezenkívül maga az a tény, hogy a 3921/91 rendelet nem szabályozza a harmadik országban letelepedett azon fuvarozók helyzetét, akik a Közösség területén tevékenykednek, azt bizonyítja, hogy a rendelet által megvalósított harmonizáció nem teljes.

- 53 Ezáltal a Bizottság azon állítása, miszerint a Közösség a Lengyelországgal, Romániával és Ukrajnával kötött egyezmények által szabályozott területen a fent hivatkozott AETR-ügyben hozott ítélet értelmében kizárólagos külső hatáskört szerzett volna, nem megalapozott.
- 54 E körülmények között az első kifogást el kell utasítani.

Az EK 10. cikk megsértésére vonatkozó második kifogásról

A felek érvei

- 55 Második kifogásával a Bizottság azt állítja, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság azáltal, hogy a Lengyelországgal, Romániával és Ukrajnával megkötött megállapodásokat megerősítette és hatályba léptette azt követően, hogy 1992. december 7-én a Tanács úgy döntött, hogy felhatalmazza a Bizottságot, hogy a Közösség nevében többoldalú megállapodásról tárgyaljon, és miután a Bizottság 1993. április 20-i levelével kérte a német kormányt, hogy tartózkodjon ezen megállapodások megerősítésétől, veszélyeztette a fenti határozatok megvalósítását, és ezáltal megszegte az EK 10. cikkből eredő kötelezettségeit. Ugyanis a Közösség nevében többoldalú megállapodás Bizottság általi megtárgyalása, majd annak a Tanács általi későbbi megkötése nehezebbé válna, ha valamely tagállam egyéni kezdeményezései azzal ütköznének.
- 56 Válaszában a Bizottság hozzáfűzi, hogy a Csehszlovákiával kötött megállapodásnak a *Bundesgesetzblatt*ban (BGBl. 1993. II., 762. o.) 1993. április 22-én közzétett, 1993. március 24-i közleménnyel történő fenntartása úgyszintén megszegte az EK 10. cikket.

- 57 A német kormány arra hivatkozik, hogy a tagállamokat a jóhiszemű együttműködés elve szerint nem kötelezhetik a harmadik államokkal már megkötött szerződések felmondására azért, mert a Bizottság az ezen megállapodások által szabályozott területeken tárgyalásokat kezdeményezett. Ugyanis, mivel az ilyen tárgyalások kimenetele és a Közösség nevében kötött megállapodás természetesen bizonytalan, az ilyen felmondás az ilyen többoldalú megállapodás esetleges hatálybalépéséig joghézagot keletkeztet.
- 58 Az EK 10. cikk követelményei mindenképpen teljesülnek, mivel a német kormány a Bizottsággal történt egyeztetést követően már a megállapodások tárgyalása alatt készségét nyilvánította azok felmondására, amint közösségi megállapodás megkötésére sor kerül; ezért csökkentették a megállapodásokban a felmondási időt hat hónapra.
- 59 Továbbá a megállapodásokat még azelőtt aláírták, hogy a Tanács elfogadta volna 1992. december 7-i határozatát.

A Bíróság álláspontja

- 60 A kifogás elfogadhatóságával kapcsolatosan először a Csehszlovákiával kötött megállapodás fenntartása tekintetében meg kell állapítani, hogy a kifogást a Bizottság vizontváaszában hozta fel, és így a Bíróság nem vizsgálhatja azt. Ezt a kifogást ugyanis a Bizottság nem érvényesítette a keresetlevelében (lásd e tekintetben a Bíróság 298/86. sz., Bizottság kontra Belgium ügyben 1988. július 14-én hozott ítéletének [EBHT 1988., 4343. o.] 8. pontját).

- 61 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a fél az eljárás során nem módosíthatja a jogvita tárgyát, azaz a kereset megalapozottsága kizárólag a keresetlevélben kifejtett kérelmek alapján vizsgálendő (lásd ehhez a 232/78. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 1979. szeptember 25-én hozott ítélet [EBHT 1979., 2729. o.] 3. pontját és a C-256/98. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 2000. április 6-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-2487. o.] 31. pontját).
- 62 Következésképpen a Bizottság kifogását, mint elfogadhatatlant, el kell utasítani, amennyiben az a Csehszlovákiával kötött megállapodás fenntartását érinti.
- 63 Arra is emlékeztetni kell továbbá e kifogás megalapozottsága tekintetében, hogy az EK 10. cikk kötelezi a tagállamokat a Közösség feladatai teljesítésének elősegítésére, valamint arra, hogy tartózkodjanak minden olyan intézkedéstől, amely veszélyeztetheti a szerződés célkitűzéseinek megvalósítását.
- 64 A jóhiszemű együttműködésnek ez a kötelezettsége általánosan alkalmazandó, és az nem függ sem az érintett közösségi hatáskör kizárólagos jellegétől, sem azon esetleges tagállami jogtól, hogy a harmadik országokkal szembeni kötelezettségekről szerződést kössenek (a fent hivatkozott 2005. június 2-i Bizottság kontra Luxemburg ügyben 2005. június 2-án hozott ítélet 58. pontja).
- 65 Ebben a tekintetben emlékeztetni kell, hogy a Bíróság már úgy határozott, hogy a tagállamokra különleges cselekvési vagy tartózkodási köteletség hárul olyan helyzetben, amikor a Bizottság a Tanács elé olyan javaslatokat terjeszt, amelyeket jöllehet nem ez utóbbi fogad el, de amelyek az összehangolt közösségi fellépés kiindulópontjául szolgálnak (a Bíróság 804/79. sz., Bizottság kontra Egyesült Királyság ügyben 1981. május 5-én hozott ítéletének [EBHT 1981., 1045. o.] 28. pontja és a fent hivatkozott Bizottság kontra Luxemburg ügyben 2005. június 2-án hozott ítéletének 59. pontja).

- 66 Olyan határozat elfogadása azonban, amely a Bizottságot felhatalmazza, hogy a Közösség nevében többoldalú megállapodásról tárgyaljon, nemzetközi szinten összehangolt közösségi fellépés kezdetét jelzi, és a tagállamok részéről ezen a címen csak tartózkodási kötelezettséget foglal magában, legalábbis ez utóbbiak és a közösségi intézmények közötti szoros együttműködési kötelezettséget, mely a Közösség számára megkönnyíti feladata teljesítését, biztosítja ez utóbbi egységes és koherens fellépését, valamint nemzetközi képviselőtét (a fent hivatkozott Bizottság kontra Luxemburg ügyben 2005. június 2-án hozott ítélet 60. pontja).
- 67 A jelen ügyben – mint azt a főtanácsnok indítványának 92. pontjában kifejtette –, a Tanács 1992. december 7-i határozata mélyreható változást jelentett a Lengyelországgal, Romániával és Ukrajnával kötött megállapodások jogi háttéré tekintetében, és a Bizottsággal való szorosabb együttműködést és egyeztetést tett szükségessé ezen megállapodások megerősítése és hatálybaléptetése előtt.
- 68 Mint a főtanácsnok indítványának 90. és 91. pontjában kiemelte, a német kormány már a Lengyelországgal, Romániával és Ukrajnával kötött megállapodások tárgyalása alatt és aláírásakor – azaz a Tanács 1992. december 7-i határozatát megelőzően – konzultált a Bizottsággal, noha ezt követően a Németországi Szövetségi Köztársaság nem vitatottan megerősítette és hatályba léptette ezeket a megállapodásokat anélkül, hogy együttműködött volna a Bizottsággal vagy egyeztetett volna vele.
- 69 E tagállam így megnehezítette a Tanács 1992. december 7-i határozatának átültetését, ezáltal pedig veszélyeztette a Közösség feladatainak teljesítését és a szerződés céljainak megvalósítását.

- 70 A Bizottsággal való egyeztetés annál inkább kötelező, mivel a Tanács és a Bizottság többoldalú megállapodásnak a Közösség nevében való tárgyalási eljárását illetően megegyezett, hogy az 1992. december 7-i tárgyalási megbízáshoz mellékelt *gentleman's agreementben* szereplő magatartási szabályokat alkalmazzák, és előírják a Bizottság és a tagállamok közötti szoros együttműködést. Ebben a tekintetben a *gentleman's agreement* II. címe 3. pontjának d) alpontja elrendeli, hogy „a tárgyalások során a Bizottság a Közösség nevében nyilatkozik, és a tagállamok képviselői csak a Bizottság kérésére avatkoznak be”, valamint hogy „a tagállamok képviselői tartózkodnak minden olyan tevékenységtől, amely érintheti a Közösség feladatainak a Bizottság általi megfelelő végrehajtását”.
- 71 Noha, mint ezt a német kormány kiemeli, a megállapodásokat a Tanács 1992. december 7-i határozata előtt írták alá, de a Lengyelországgal, Romániával és Ukrajnával kötött megállapodásokat csak ezt követően erősítették meg és léptették hatályba.
- 72 Végül pedig az a körülmény, hogy a német kormány kötelezte magát a kétoldalú megállapodások felmondására, amint a Közösség nevében többoldalú megállapodás megkötésére kerül sor, nem bizonyították arra, hogy betartották az EK 10. cikk szerinti jóhiszemű együttműködés követelményét. Ugyanis, mivel erre a felmondásra csak a többoldalú megállapodás megtárgyalása és megkötése után kerülne sor, semmilyen gyakorlati jelentőséggel nem bírna, mert a Bizottság többoldalú tárgyalásait semmilyen módon nem könnyítené meg.
- 73 Mindezt követően a Németországi Szövetségi Köztársaság megszegte az EK 10. cikkből eredő kötelezettségeit azáltal, hogy a Lengyelországgal, Romániával és Ukrajnával kötött megállapodásokat anélkül erősítette meg és léptette hatályba, hogy a Bizottsággal együttműködött vagy egyeztetett volna.

- 74 Ebből következik, hogy a második kifogás az előző pontban a megjelöltek szerint megalapozott.

A vitatott kétoldalú megállapodásoknak az 1356/96 rendelettel való összeegyeztethetlenségére vonatkozó harmadik kifogásról

A felek érvei

- 75 A harmadik kifogásával a Bizottság azt állítja, hogy az 1356/96 rendelet elfogadását követően a vitatott kétoldalú megállapodások rendelkezéseinek fenntartása, amelyek az érintett harmadik országokban bejegyzett hajók számára előírják azt a lehetőséget, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóság különleges engedélyével a belvízi utakon fuvarozási szolgáltatást végezzenek a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Közösség más tagállamai között, összeegyeztethetetlen az említett rendelet 1. és 2. cikkével, valamint annak általános célkitűzéseivel.
- 76 Azáltal ugyanis, hogy lehetővé tette a hozzáférés jogának a Németországi Szövetségi Köztársaság általi egyoldalú engedélyezését, vagy legalábbis mivel fenntartotta e tagállam számára a hozzáférés jogának egyoldalú megadását a Közösségen belüli kapcsolatokra azon fuvarozók számára, akik nem tesznek eleget az 1356/96 rendeletben előírt feltételeknek, a vitatott kétoldalú megállapodások egyoldalúan és a közösségi ellenőrzésen kívül módosították a belvízi úton történő szállítási szolgáltatás Közösségen belüli szabad nyújtására vonatkozóan a közösségi jog által meghatározott szabályok természetét és hatályát. A Bizottság szerint az bizonyos, hogy azok a lengyel, román, cseh és szlovák fuvarozók és hajózási vállalkozások, amelyek e megállapodások alapján feltehetőleg végezhetnek a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Közösség más tagállamai közötti szállítási szolgáltatást, e feltételek egyikének sem tesznek eleget.

- 77 A német kormány előadja, hogy a kétoldalú megállapodások nem esnek sem az 1356/96 rendelet hatáskörébe, illetve olyan területre sem, amelyet az már nagyrészt szabályozott.
- 78 A német kormány álláspontja szerint az 1356/96 rendelettel csupán a belső piacot akarták létrehozni közös szabályok megállapításával a tagállamok közötti belvízi utakon történő árufuvarozás vagy személyszállítás területén; az nem tartalmaz rendelkezéseket a harmadik országokból származó vállalkozásoknak a közösségi árufuvarozási vagy személyszállítási szolgáltatásokhoz való hozzáféréséről.

A Bíróság álláspontja

- 79 Emlékeztetni kell arra, hogy az 1356/96 rendelet fő célja a tagállamok közötti belvízi árufuvarozás vagy személyszállítás területén a szabad szolgáltatásnyújtás megvalósítása minden olyan korlátozás vagy hátrányos megkülönböztetés megszüntetése által, amely a szolgáltatót állampolgársága vagy letelepedési helye szerint érinti.
- 80 Az 1356/96 rendelet 2. cikke szerint a belvízi árufuvarozási vagy személyszállítási szolgáltatás szabad nyújtásának rendszerében minden fuvarozó részesülhet, aki

— valamely tagállamban annak jogszabályaival összhangban letelepedett;

- az adott tagállamban belvízi utakon nemzetközi áru fuvarozásra vagy személyszállításra jogosult;

- az ilyen fuvarozáshoz valamely tagállamban lajstromozott, belvízi hajót vesz igénybe, vagy ilyen lajstromozás hiányában igazolása van arról, hogy hajója valamely tagállam flottájához tartozik, továbbá

- eleget tesz a 3921/91 rendelet 2. cikkében meghatározott feltételeknek, azaz olyan hajókat vesz igénybe, amelyek tulajdonosa vagy tulajdonosai olyan természetes személyek, akik valamely tagállamban lakóhellyel rendelkeznek, és valamely tagállam állampolgárai vagy olyan jogi személyek, amelyek bejegyzett székhelye valamely tagállamban található, amelyek többségi tulajdonosai tagállami állampolgárok.

81 Ha az 1356/96 rendelet a Közösség tagállamai közötti belvízi fuvarozási szolgáltatás szabad nyújtásának rendszerét hozza létre az ez utóbbiakban letelepedett fuvarozók javára, meg kell állapítani, hogy az 1356/96 rendelet által így létrehozott rendszernek nem az a célja vagy hatása, hogy a harmadik államokban letelepedett fuvarozók vagy az ez utóbbiakban bejegyzett hajók számára e szolgáltatások végzését a Közösség tagállamai között megakadályozza (lásd a fent hivatkozott Bizottság kontra Luxemburg ügyben 2005. június 2-án hozott ítélet 73. pontját).

82 A vitatott kétoldalú megállapodások egyébiránt nem vezetnek be a tagállamok között a belvízi áru fuvarozási vagy személyszállítási szolgáltatás szabad nyújtását a cseh, lengyel, szlovák és román fuvarozók javára, hanem annak a lehetőségnek az előírására szorítkoznak, szigorúan meghatározott esetekben és az említett megállapodásokban részes felek hatáskörrel rendelkező hatóságainak engedélye alapján, hogy ilyen szolgáltatásokat végezzenek a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Közösség más tagállamai között.

- 83 Ebből következik, hogy a Bizottság állításával ellentétben a vitatott kétoldalú megállapodások az 1356/96 rendeletnek sem a természetét, sem a hatályát nem módosították.
- 84 E körülmények között el kell utasítani a harmadik kifogást.
- 85 Figyelembe véve valamennyi fenti megfontolást, egyrészt meg kell állapítani, hogy mivel a vitatott kétoldalú megállapodásokat a Bizottsággal történő együttműködés vagy megegyezés nélkül tárgyalta meg, kötötte meg, erősítette meg és léptette hatályba, a Németországi Szövetségi Köztársaság nem teljesítette az EK 10. cikkből eredő kötelezettségeit, másrészt a keresetet ezt meghaladó részében el kell utasítani.

A költségekről

- 86 Az eljárási szabályzat 69. cikke 3. §-ának első bekezdése szerint részleges pernyertesség esetén a Bíróság elrendelheti a költségeknek a felek közötti megosztását, vagy határozhat úgy, hogy mindegyik fél maga viselje saját költségeit. Tekintettel arra, hogy a Bizottság csak részlegesen lett pernyertes, úgy kell határozni, hogy mindegyik fél maga viselje saját költségeit.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

- 1) Mivel a Bizottsággal történő együttműködés vagy megegyezés nélkül erősítette meg és léptette hatályba**

- a Németországi Szövetségi Köztársaság kormánya és Románia kormánya közötti, a belvízi hajózásról szóló, 1991. október 22-én Bonnban kötött megállapodást,

- a Németországi Szövetségi Köztársaság kormánya és a Lengyel Köztársaság kormánya közötti, a belvízi hajózásról szóló, 1991. november 8-án Varsóban kötött megállapodást és

- a Németországi Szövetségi Köztársaság kormánya és Ukrajna kormánya közötti, a belvízi hajózásról szóló, 1992. július 14-én Bonnban kötött megállapodást,

a Németországi Szövetségi Köztársaság nem teljesítette az EK 10. cikkből eredő kötelezettségeit.

- 2) A Bíróság a keresetet ezt meghaladó részében elutasítja.

- 3) Az Európai Közösségek Bizottsága és a Németországi Szövetségi Köztársaság maguk viselik saját költségeiket.

Aláírások